

II RIIGIKOGU

7. istungjärk. **Protokoll nr. 195 (12).** 1925. a.

**II Riigikogu koosolek 12. weebruaril
1925. a. kell 8.40 min. õhtul.**

Kokku on tulnud 80 Riigikogu liiget.
Walitsuse loosis: siseminister **K. Einbund**, teedeminister **K. Wirma**, töö- ja hoolekandeminister **Chr. Kaarna**.

P ä e w a k o r d:

1. Riigikorra kaitseseadus — III lugemisel.

2. Riigikassa kaubakrediitliku wastuse seadus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab abiesimees **A. Jürman**.

Sekretääri kohal abisekretäär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 8.40 min. õhtul.

1. Päewakorra Juhataja **A. Jür-
täiendamine. man:** Awan Riigikogu

koosoleku. Päewakord on Riigikogu liigetele välja jagatud. Kirjalikult on rkl. Rei poolt päewakorra kohta ettepanek tehtud wõtta päewakorda weel prokuratuuri osawõtu kitsendamise seadus Riigikohtu tsiwiilosakonna istungitel III lugemisel. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on päewakord täiendatud kujul wastu wõetud.

**2. Riigikorra kaitse- Üldkommis-
seadus — III joni aruandja J.
lugemisel. Holberg** kan-

nabette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu seaduseelnõu pealkiri. Riigikorra kaitseseadus.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

I.

§ 1. Keelatud on igasugune ühine- mine tegewuseks, mis on sihitud sellele, et:

1) wägiwaldselt muuta Eesti wabariigis põhiseadusega maksmapandud riigikorda wõi olemasolewat ühiskondlikku korda;

2) lõpetada Eesti wabariigi iseseis- wust wõi lahutada wabariigi küljest mõnda tema osa, wõi

3) arendada Eesti wabariigi iseseis- wust eitawat propagandat.

O. Gustawson (is.): Kordan oma II lugemisel tehtud ettepanekut käes- olewast paragrahwist maha kustutada sõnad „wõi olemasolewat ühiskondlikku korda“. Ma rõhutan weel kord, et meie meelest see osa osutub kunstlikult sea- duse külge poogituks. Õieti ei mahu see käesolewa seaduse pealkirja ega ta sissu. Ettepanud paranduse wastuwõtmisega ei kaotaks seadus mitte midagi, küll aga muutuks ühtlasemaks.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Gus- tawson'i poolt on ettepanek tehtud § 1-st välja jätta sõnad „wõi olemasolewat ühiskondlikku korda.“

Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Holberg**: Ei tar- wita.

Juhataja **A. Jürman**: (Hääle- tatakse.) Nähtawa enamusega on parandus-ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 1 aruandja poolt ettekantud kujul. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 1 wastu wõetud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu § 2.

§ 2. Ühingud, seltsid ja rühmitused wõi nende liidud, kelle tegutsemises awaldub püüdmise eelmises (1.) para- grahwis tähendatud sihte ellu wiia, kuigi nad neid sihte awalikult ei ole üles sead- nud wõi tunnustanud, sulutakse siseni- nistri määrusega, mille peale wõib kae- wata administratiiw kohtupidamise sea- duses ettenähtud korras igaüks wastawa ühingu, seltsi, rühmituse wõi liidu liige- test.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 3. Kui eelmistes (1. ja 2.) paragrah- wides kirjeldatud ühingud, seltsid, rühmi- tused wõi nende liidud on esitatud oma- walitsuse nõukogudes wõi wolikogudes, siis tunnustatakse nende poolt walimistel esitatud kandidaatide nimekirjad maks-

wusetaks ja nende nimekirjade järele walitud esitajate wolitused lõppenuks sise-ministri määrusega, mille peale wõib kaewata administratiiv kohtupidamise seaduses ettenähtud korras, iga wastawa nimekirja järele walitud esitaja kui ka iga kandidaat, kes weel ei ole esitajana omawalitsuse nõukogusse wõi wolikogusse astunud.

On mõni omawalitsuse nõukogu wõi wolikogu koosseisu kuuluw rühm § 1 tähendatud sihid omaks wõtnud wõi oma tegewuses nende elluwiiamise poole kaldunud, siis tunnustatakse selle rühma liigete wolitused lõppenuks samas korras ja samasuguse edasikaebamise õigusega.

Kui selle tagajärjel omawalitsuse nõukogu wõi wolikogu koosseis wäheneb 30% wõrra wõi rohkem, siis kuulutab siseminister wälja uued walimised.

O. Gustawson (is.): Ma kordan oma II lugemisel tehtud ettepanekut § 3 redigeerida nii, nagu ma II lugemisel ette kandsin.

Härra siseminister katsus küll seletada, et käesolewa paragrahwi esimest lõiget ei saa tõlgitseda nii, nagu wõiks mõne ühingu sulgumisele automaatselt järgneda samanimeliste omawalitsus-esituskogude rühmituste likwideerimine kohapeal. Härra Einbund leidis, et iga sulutawa rühmituse suhtes tuleb selgitada, kas tähendatud omawalitsuse esituskogu rühmitus on asunud teele, mille keelab käesolewa seaduse § 1. Kui see tõesti nii on ja härra siseministril mingit muud tagamõtet ei ole, siis on absoluutselt arusaamatu, mis keelab wastu wõtta § 3-dat minu poolt esitatud redaktsioonis. See redaktsioon jätab siseministrile käed wabaks kõigi rühmituste suhtes, selle eeldusega ainult, et iga üksiku rühmituse suhtes peab kaalutama, kuiwõrd ta süüdi on. Härra siseminister on seletanud, et ta nõnda talitada tahabki. Sellepärast on minu meelest ainukene konsekwents, mida siin tõmmata wõib, — meie redigeerime käesolewa paragrahwi esimeses osas nii, et seda teisiti tõlgitseda üldse ei saa. Kui aga parem pool ja keskruhmitused siiski kangekaelselt selle paranduse wastu hääletawad, siis lubatagu minule enne kui pärast jääda kahtluse juurde, et omawalitsusasutuste esituskogude sulgumisel tahetakse talitada samuti, nagu siis, kui härra siseminister 129 töölisühisust sulgus. See tähendab, — pannakse

kinni kõik ühe ropsuga, sellest hoolimata, kas igäüks üksikult wõetuna süüdi on wõi mitte.

Mis puutub minu ettepaneku teise ossa, mis käib uute walimiste kohta, siis on minule nüüd küsimus selgeks saanud. Härra Päts ütles wahelhüüdes, — olla päris selge, mis sellega tahetakse kätte saada. Seda, et enamus oleks paremal tiival ja — see on kõik. Ja kui keskera-konnad tõesti leiawad, et seesuguse manööwriga meie omawalitsused astuwad sammu edasi, aga mitte tagasi, siis ei jäägi neil üle teist teed, kui minna ühes ja aidata suuremas osas meie linnades ja maakondades enamusse meie kõigeparempoolsemad rühmitused. Kes aga selles hädaohtu näewad, kes arwestawad sellega, mis kohtadel juba sündinud, kes ei jäta meelde tuletamata, kuidas juba nüüd selle lühikese aja kestes, mis 1. detsembrile järgnenud, terve rida waldu ajutist esituskogude koosseisu ära kasutades näiteks isikumaksu on määranud 600—1.800 marka nina peale ilma mingi liigituseta, need peawad tõesti mõtlema jääma, millise tulega mängitakse, kui tahetakse meie omawalitsuste esituskogusid nende „parandatud“ kujul weel 2 aastat edasi töötada lasta. (A. Anderkopp, tões.: Poolteist aastat!) Härra Anderkopp hüüdis wahele, — siin olla kaalul kõigist poolteist aastat, minu arwates aga päris kindlasti kaks aastat. Uuesti walitawad esituskogud ei saa enne 1927. a. algust tegewusse hakata. On selge, et kunni 1927. a. alguseni mitmes omawalitsuste esituskogus, kus pärast operatsiooni absoluutne enamus jääb kõigeparempoolsematele rühmitustele, ei ole üldse kaitstud nende kodanikkude huwid, kes „parandatud“ esituskogudes on kaotanud oma esituse ega saa seal enam kaasa rääkida. Siin on ainus tee anda neile kaasakõnelemise wõimalus uute omawalitsuste walimiste kaudu. (Wahelhüüe T. Kalbus'e, tões. poolt.) Härra Kalbus, ma usun, et Teie wähe-malt nii kaugele ei lähe, nagu härra Luur, kes omawalitsuste walimisi üldse eitab.

Lõpuks, mis puutub kolmandasse momenti, siis ei ole keegi katsunudki näidata, mispärast peaksid kannatama ka need, kes on awalikult teatanud, et nad teatud rühmituse platwormi enam ei poolda ja on awalikult teatanud oma wäljaastumisest sellest rühmitusest. Ei si-

seminister ega aruandja pole poole sõnagagi katsumud põhjendada, millest on tingitud tarwe absoluutselt kõik teatud nimekirjade põhjal walitud esitajad ja nende kandidaadid esituskogudest wälja wisata. Kui wõtta aluseks härra siseministri põhiwäide, et iga üksiku rühmituse juures kaalutaks süüküsimust individuaalselt, siis ei saa olla teist järeldust, kui see — sedasama tuleb teha iga üksiku isiku suhteski. Kui on esitajaid, kes teatud rühmitusest wälja astunud, wiimasega isegi waenujalal, siis tahaksin ma teada, missuguse moraalse ja muu õiguse põhjal tahetakse tulla ja nad sealt wälja heita. Parempoolsed ja keskrühmitused wõiwad ju oma ülekaalu kasutades seaduseelnõu nii wastu wõtta, nagu see üldkommisjoni poolt esitatud, aga lepitawalt ei mõju see tõesti mitte. See paneb oletama, et katsutakse teatud tagamõttega wahekordi wägisi terawamaks ajada, kui nad tarwitseksid olla. Ja kui minu ettepanek, mis enam kui mõõdukas ja minimaalne, tagasi lükatakse, siis on see selle oletuse selgeks tunnistuseks ja meil ei jää üle muud kui wisatud waenukinnas üles wõtta.

J. Luur (krst.): Austatud Riigikogu liikmed! Ma kordan weel oma ettepanekut § 3 kohta selles osas, mis käib protsendi kohta, mille juures wõib omawalituse asutuste esituskogusid laiali saata ja uusi walimisi ette wõtta. Nähtawasti ei ole härra Gustawson minu ettepanekust hästi aru saanud. Praegu ütles härra Gustawson, et mina olla seda protsenti tahtnud wähendada. Wähendamisest ei ole siin juttugi, waid mina tahan seda protsenti kõrgendada nimelt $\frac{1}{3}$ wõrra, et wähemalt $\frac{1}{2}$ esitajaid oleks leitud kahtlasteks elementideks sel korral, kui tahetakse uusi walimisi ette wõtta. Kui pahem tiib on sellel arwamisel, et seda seaduseelnõu tuleb parandada nii palju kui wõimalik, siis arwan ma, et pahem pool peaks hääletama selle ettepaneku poolt.

J. Jans (sd.): Kordan oma II lugemisel tehtud ettepanekut sisseantud kujul ja toonitan weel kord, et käesolewa seadusega täiesti uued põhimõtted karistusseadusesse wiiakse. Mulle näib, et need põhimõtted on wäga sarnased neile põhimõtetele, mida enamlased oma kriminaalkoodeksis tarwitusele on wõtnud. Nimelt wõtawad nad peale selle isiku, keda

nad karistada tahawad, weel tema sugulased, naise ja lapsed wastutusele. (J. Hünerson, põl.: Teenijatüdrukakal!) Ja teie wõtate siin selle seadusega ka üksikute isikute tegude eest wastutusele terwe grupi, kelle kohta tõendatud ei ole, et nemad kuritööst osa on wõtnud. (Wahelhüüe aruandja J. Holbergi poolt.) Eksite, härra aruandja, see ei ole mitte kriminaal-kuritegu, waid see on lihtsalt wormi küsimus, kõlbluse küsimus. (Segased wahelhüüded.) Kui pettus on olemas, siis ei ole mitte tõeks tehtud, et need nimekirjades olewad isikud pettusest osa on wõtnud ja kuritahtlikult tegewad olnud. Siin ei olegi pettusest üldse juttu, waid juttu on riigiwastasest tegewusest. Sellepärast, et see seadus kriminaalpoliitiliselt üks wäga kahtlane ja kardetaw pretsedent on, peaks teda wiimasel silmapilgul parandatama... (Wahelhüüe J. Hünersoni, põl. poolt.) Ega meie ei saa sellepärast mõne nimekirja tühistamist nõuda, et see wahest parteipoliitiliselt kasulik on.

L. Johanson (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Ma toetan neid parandusi, mis siin on tehtud. Need parandused tuleksid wastu wõtta. Seda seadust, seda dragoonilist seadust põhjendab härra siseminister 1. detsembri sündmustega. Härra siseminister on siin oma seisukohti kaitstes seletanud, nagu oleks juba unustatud kommunistide organiseerimistöe tagajärjed, mis wõimaldasid 1. detsembri. Mina pean ütleva, et härral siseministril on täiesti õigus. See on ära unustatud, ära unustatud on kõigepealt just see pind, mis wõimaldas seda organiseerimistööd. Et see on ära unustatud, seda näitab ka see, et meil katsutakse hoida ära uut 1. detsembrit ühekülgsede abinõudega, selle juures aga jäetakse täiesti kõrwale need asjaolud, mis wõimaldawad sarnaseid sündmusi ka siis, kui on maksew kõigewaljem kord. 1. detsember awaldus Tallinnas. Tallinnas oli sõjaseadus maksew. Tallinnas olid wastawad wõimud olemas, aga kui 1. detsember siiski sedawõrd korda läks, siis ei olnud süüdi mitte seaduste puudus, waid et meil wastawad wõimud ei seisnud oma ülesannete kõrgusel. Seadused olid olemas ja neidsamu seadusi, mida on pärast 1. detsembrit tarwitatud, oleks wõidud ka enne 1. detsembrit tarwitada. Aga ka enne 1. detsembrit on

neid seadusi tarwitatud, on sulatud palju töölisühisusi. Tallinnas, meie pealinnas, on kõigest 2 töölisühisust olemas. Tartus on ka sulatud kõik suuremad töölisühisused. Meil on töölise liikumine sama hästi, kui maatasa tehtud ja milleks siis sarnased drakoonilised seadused? Kui arwatakse, et hirm hirmu peale aitab neid põhjusi kõrwaldada, siis, kes seda usub, see kindlasti eksib. Kui tahetakse kindlustada Eesti iseseiswust, tahetakse luua kodanikkude keskel riigikodaniku tunnet, siis on wähe niisugustest seadustest, siis on wähe suusõnalisest ja paberlikust propagandast. Meil tuleb rahwa seisukord sarnaseks luua ja korraldada, et rahwas tunneb ennast riigikodanikuna, et rahwas tunneb, et siin on koht, kus ta elada wõib. Kuid kahjuks see teine külg unustatakse ära. Ka pärast 1. detsembrit on meie rahwa seisukord järjest wiltsamaks muutunud, meil on tööpuudus kaswanud, ametlikud arwud näitawad, et meie kahes linnas kokku on töötainimesi 5000, ja osa töölisi ühiskondlikkudel töödel 100-125-margalise päewapalgaga. Meil on metsatööd seismas, meil on inimesed maal teenistusetä ja nende perekondadel ei ole igapäewast ülespidamist. Waadake, siin ei leia meie abinõusid, aga teisest küljest oleme walmis maksukoormat 20—30% wõrra tõstma sel silmapilgul, kus meil hädaliste wadjaduste rahuldamiseks ei leidu miljonitki. Mitte 1. detsembri pärast ei wäja meie sarnaseid seadusi. 1. detsembri tulekuks aitasiid kaasa teised põhjused, ja nimelt ka niisutamine, ja et meie walitsus oli liig nõrk. Walitsus, kelle autoriteeti maha kiskus meie parempoolne ajakirjandus, kes näitas meie kaitseministrit niisuguses ja niisuguses walguses, ja millest siis järeldusi tehti, ja mis mitte ainult meie rahwa keskel rahulolematust ei tekitanud, waid ka wäljaspool lubas sarnaseid omamoodi järeldusi teha. Kui sarnased seadused sarnasel kujul tarwilikud on, siis sellepärast, et on olemas sarnane meeleolu teatud kihtides, et nüüd on aeg, kus tuleb asuda reaktsiooni teostamiseks: kõigepealt kaitsekorra seadus, siis järgneb sellele põhiseaduse muutmise. Põhiseaduse muutmise kallal töötatakse sealpool. (Näitab käega paremale poole.) Niiwiisi üks tagasikiskumine ja üks reaktsiooniline nähtus järgneb teisele. Need, kes usuwad reaktsiooni wõimusse ja kes usuwad, et ai-

nult sarnaste abinõudega suudetakse meie iseseiswust kaitsta, ja kes ära unustawad selle pinna, mis rahulolematust wõimaldab, need inimesed eksiwad kindlasti. (W. Linnamägi, krst.: Kes on siis unustanud?) Ka Teie olete unustanud.

Juhataja A. Jürman: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Holberg: Härra Gustawson'i wäidete kohta oleks minul niipalju öelda, et härra Gustawson eksib III lugemisel tehtud paranduse juures samuti, nagu II lugemisel. Härra Gustawson ei ole § 3-dat hoolega läbi uurinud ja teeb sarnase järelduse, et kui § 3 järele on wõimalik üksikutes omawalitsuskogudes teatud nimekirju tühistada, siis ei tähenda see mitte, et näiteks siseministril oleks õigus kõiki ühise wäerinna nimekirju tühistada kõigis linnades, waid iga omawalitsuse esituskogu teeb oma otsuse. Nii et need kartused ei wasta mitte tõele.

Mis puutub härra Johanson'i wäidetele, nagu oleks see seadus mingisugune drakooniline abinõu jne., ja nagu oleks see seadus sihitud töölise wastu, siis ei wasta ka see tõele. See seaduseelnõu on esile kutsutud selleks, et meie riiki walitseda ka hariliku korra juures, sest meil on senni suudetud riiki walitseda ikka ainult sõjaseisukorra abil. (L. Johanson, sd.: Kas sõjaseadus siis ära kaob?) Kui see seadus maksma hakkab, on wõimalik riigi julgeolekut kindlustada wäga hästi ilma sõjaseaduseta. Peale selle oli tähendatud seletuskirjas ja ka kõnetoolilt on toonitunud, et mitte harilikke seaduste abil ei ole wõimalik selle elemendi wastu wõidelda, kes wäljaspool riiki meie wastu wälja astub, nagu seda näitasid 1. detsembri sündmused, kus wäliselemendil oli ülekaal. Töölisi ei saa süüdistada, sest nendest astus üles wäga wäike protsent. Sellega lõpetan.

Juhataja A. Jürman: § 3 kohta on järgmised parandused sisse tulnud, mis olid ka tehtud seaduseelnõu II lugemisel. Rkl. Gustawson'i poolt on järgmine parandus: „§ 3 redigeerida järgmiselt: On mõni omawalitsuse nõukogu wõi wolikogu koosseisu kuuluw rühm § 1 tähendatud sihid omaks wõtnud wõi oma tegevuses nende elluwimise poole kaldu-

nud, siis tunnustatakse nimekirjad, mille järgi tähendatud rühm walitud, maksusetuks ja nende nimekirjade järele walitud esitajate wolitused lõppenuks siseministri määrusega, mille peale wõib kaewata administratiiv kohtupidamise seaduses ettenähtud korras iga wastawa nimekirja järgi walitud esitaja kui ka iga kandidaat, kes weel ei ole astunud esitajana omawalitsuse nõukokku wõi wolikokku.

Kui selle tagajärjel omawalitsuse nõukogu wõi wolikogu koosseis wäheneb 20% wõrra wõi rohkem, siis kuulutab siseminister wälja uued walimised.

Märkus. Wolitused ei lõpe neil sulutud rühmade liigetel, wõi nende kandidaatidel, kes kunni siseministri sulgumismääruseni on wälja astunud sulutud rühmast.“

Rkl. Jans'i poolt on tehtud § 3 kohta järgmine parandus: „§ 3 maha kustutada sõnad: „nimekirjad maksusetaks ja nende.“

ja wahele panna sõnade järele: „siseministri määrusega“, maha kustutades sõna — „mille“:

„kui nad on selle seaduse § 1 ettenähtud tegewuse eest wastutusele wõetud. Siseministri määruse peale wõib kaewata...“

Rkl. Luur'i poolt on tehtud § 3 kohta järgmine parandus: „Wõtta § 3 wiimases lõikes sõnade „koosseis wäheneb 30% wõrra wõi rohkem“ asemel sõnad: „wäheneb 33% wõrra wõi rohkem“. Ma panen need ettepanekud ulatuse suuruse järele hääletamisele. Esimesena tuleb hääletamisele rkl. Jans'i parandus, selle järele rkl. Gustawson'i parandus ja lõpuks rkl. Luur'i parandus. Panen hääletamisele rkl. Jans'i paranduse. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see ettepanek tagasi lükatud.

Nüüd tuleb hääletamisele rkl. Gustawson'i poolt uuestiredigeeritud § 3. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus tagasi lükatud.

Panen hääletamisele rkl. Luur'i poolt tehtud parandus 30% asemele wõtta 33%. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus tagasi lükatud.

Nüüd panen hääletamisele § 3 komisjoni poolt esitatud kujul. (Hää-

letatakse.) Nähtawa enamusega on § 3 wastu wõetud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu seaduse II osa § 37¹.

II.

Riigikogu walimise, rahwahääletamise ja rahwaalgatamise õiguse seadust täiendatakse järgmiste §§ 37¹ ja 37².

§ 37¹. Ei wõida esitada kandidaatide nimekirja seesuguse organisatsiooni wõi kodanikkude rühma poolt, kelle tegewuse sihiks on:

1) Eesti wabariigi põhiseadusega maksmapandud riigikorra wõi olemasolewa ühiskondliku korra wägiwaldne muutmine.

2) Eesti wabariigi iseseiswuse lõpetamine wõi wabariigi küljest mõne tema osa lahutamine, wõi

3) Eesti wabariigi iseseiswust eitawa propaganda arendamine.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 37². Kui pärast walimisi selgub, et mõni organisatsioon wõi kodanikkude rühm, kelle poolt esitatud kandidaatide nimekirja järele on Riigikogusse esitajad walitud, eelmises (37¹) paragrahwis tähendatud sihid omaks on wõtnud wõi oma tegewuses nende elluwiimise peale kaldunud ja sellepärast seaduses ettenähtud korras sulutud, siis tunnustab Riigikogu oma otsusega seesuguse nimekirja maksusetaks nende kandidaatide suhtes, kes Riigikogusse weel ei ole astunud.

Samuti tunnustab Riigikogu maksusetaks Riigikogusse weel mitteastunud kandidaatide suhtes ka niisuguse nimekirja, mille järele walitud Riigikogu liigetest vähemalt pooled kohtulikule wastutusele on wõetud U. N. S. §§ 99—102, 126, 129¹ wõi W. N. S. § 1453¹ ettenähtud kuriteos ja Riigikogu loal wangistatud.

O. Gustawson (is.): Kordan oma ettepanekut käesolewa paragrahwi esimese lõike lõpp redigeerida järgmiselt, algades sõnast „sulutud“: „siis tuleb seesuguse nimekirja maksusetuks tunnustamine nende kandidaatide suhtes, kes Riigikogusse weel ei ole astunud, Riigikogu otsustamisele“. Ja sinna juurde teine ettepanek, kustutada käesolewa paragrahwi teine lõige. Ma olen II luge-

misel motiivid ette kandnud. Lubatagu mulle iseloomustamiseks käesolewal puhul ainult veel järgmist juurde lisada. Käesolew seadus teeb enam kui lihtsaks Riigikogu teatud rühmituste likwideerimise. Aga juba enne, kui käesolew seadus wastu wõetud, arwatakse, et käed täitsa wabad talitamiseks Riigikogu liigetega. Meie põhiseaduse teatud § 49 näeb ette, et Riigikogu liigete wangistusest antakse teada Riigikogu juhatusel 48 tunni kestes. Juba 18. detsembril l. a. on Riigikogu liikmeks kutsutud Jüri Kurul, kes wangistatud. Temale on kutse saadetud koju, kodust wangikotta. Täna kirjutame meie juba 12. webruar 1925. Tähendab, — 2 kuud on Riigikogu liige wangis istunud, ja kõige selle aja jooksul ei ole kohtuwõimud wõtnud wae-waks täita seda, mis põhiseaduse § 49 teeb kategooriliseks nõudeks. See juba näitab, kui kaugele minnakse siis, kui sarnased lihtsustatud printsibid enestele tähiseks seatakse ja kui neid mööda minnakse kaitsma demokraatlikku riigikorda. Minu meelest jõutakse siis paratamatult lõpuks sinna wälja, et sellest kaitsetawast demokraatlikust korrast peaaegu mitte midagi järgi ei jäägi.

Juhataja A. Jürman: Aruandja lõpusõna ei tarwita. Rkl. Gustawson'i poolt on tehtud parandused § 37² kohta, esiteks, muuta esimese lõike lõpp alates sõnadest „korras sulatud“ järgmiselt: „siis tuleb seesuguse nimekirja makswusetuks tunnustamine nende kandidaatide suhtes, kes Riigikogusse weel ei ole astunud, Riigikogu otsustamisele“. Teiseks, kustutada paragrahwi teine lõige. Pannen need ettepanekud lahus hääletamisele. Tuleb hääletamisele rkl. Gustawson'i esimene parandus. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus tagasi lükatud. Nüüd tuleb hääletamisele rkl. Gustawson'i teine parandus. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on parandus tagasi lükatud. Pannen hääletamisele § 37². (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 37² wastu wõetud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega III osa, IV osa §§ 99—102 ja § 129¹ ning V ja VI osa.

III.

Linnawolikogude, alewiwolikogude, maakonnanõukogude ja wallanõukogude walimise seadusi täiendatakse: esimest — § 14¹, teist — § 31¹, kolmandat — § 26¹ ja neljandat — § 28¹ järgmise sisuga:

Ei wõida esitada kandidaatide nimekirja seesuguse organisatsiooni wõi kodanikkude rühma poolt, kelle tegewuse sihiks on:

1) Eesti wabariigi põhiseadusega maksmapandud riigikorra wõi olemasolewa ühiskondliku korra wägiwaldne muutmine.

2) Eesti wabariigi iseseiswuse lõpetamine wõi wabariigi küljest mõne tema osa lahutamine wõi

3) Eesti wabariigi iseseiswust eitawa propaganda arendamine.

IV.

U. N. S. muudetakse ja täiendatakse järgmiselt:

§ 99. Süüdlast Riigiwanema, Riigikogu esimehe, wägede ülemjuhataja wõi Wabariigi Walitsuse liikme tapmises karistatakse:

surmanuhtlusega wõi tähtajata sunnitöoga.

Sama karistuse alla langeb ka süüdlane selle raske kuriteo katses.

§ 100. Süüdlast wägiwaldses wäljastumises selleks, et muuta Eesti wabariigi põhiseadusega maksmapandud riigikorda wõi lõpetada wabariigi iseseiswust wõi lahutada wabariigi küljest mõnda tema osa, karistatakse:

surmanuhtlusega.

§ 101. Süüdlast § 100 ettenähtud raske kuriteo ettewalmistamises karistatakse:

tähtaegse sunnitöoga.

Kui sellejuures süüdlase käsitusel olid abinõud plahwatuse sünnitamiseks wõi sõjariistade ladu, siis karistatakse teda: tähtajata sunnitöoga.

§ 102. Süüdlast selles, et ta teise wõi mitme isikuga ühines § 100 ettenähtud raske kuriteo kordasaatmiseks, karistatakse:

sunnitöoga mitte üle kümne aasta.

§ 129¹. Süüdlast Eesti wabariigi iseiswust eitawa propaganda arendamises karistatakse:

kinnipidamisega parandusmajas.

V.

N. S. täiendatakse § 1453¹-ga järgmises redaktsioonis:

§ 1453¹. Süüdlast ettekawatsetud tapmises karistatakse surmanuhtlusega, kui rapmine on korda saadetud poliitilistel motiividel.

VI.

Käesolew seadus hakkab maksma tema wastuwõtmisega.

Juhataja **A. Jürman**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **J. Holberg**: Teen ettepaneku käesolew seadus ilma redaktsiooni komisjoni andmata wastu wõtta.

Juhataja **A. Jürman**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

3. Riigikassa kaubakrediitliku wastutuse seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Weberman** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri, §§ 1 ja 2.

Riigikassa kaubakrediitliku wastutuse seadus.

§ 1. Wabariigi Walitsusel on õigus wõtta riigikassa kanda wastutust ühistegelikkudes ja põllumajanduslikkudes huwides töötawate asutuste ja seltside poolt põllumajanduse ja kalaasjanduse tarbeks wäljamaalt ostetawate kaupade hinna ja intresside tähtajalise tasumise eest.

Wastutust wõib anda sarnaste kohustuste eest, kus wõlgujäänud summa tasumise aeg on määratud vähemalt 2 aasta kestwusel, intressiga mitte üle 6%. Kõigi selle seaduse alusel antawate wastutuste summa wõib ulatada kunni wiiekümne miljoni margani, arwates Tallinna börskursiga wäljaandmise päewal.

§ 2. Eelmises paragrahwis tähendatud wastutuste andmise korra ja wahekorra alused ostjatega määrab Wabariigi Walitsus. Samuti on Wabariigi Walitsusel õigus sõlmida selle seaduse teostamiseks tarwilikka lepinguid wastawate riikide walitsustega.

4. Prokuratuuri osawõtu kitsendamise seadus Riigikohtu tsiwiilosakonna istungitel — III lugemisel.

Üldkommissjoni aruandja **A. Rei** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri, I ja II osa.

Prokuratuuri osawõtu kitsendamise seadus Riigikohtu tsiwiilosakonna istungitel.

I.

Tsiwiil-kohtupidamise seaduse § 804 muudetakse järgmiselt:

§ 804. Pärast asja ettekandmist ja § 343 ettenähtud juhtumustel prokurööri arwamise ära kuulamist teeb Riigikohus otsuse.“

II.

Käesolew seadus hakkab maksma tema wastuwõtmisega.

Juhataja **A. Jürman**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud. Täiendawaks ettepanekuks on sõna aruandjal.

Aruandja **A. Rei**: Tehes teisel lugemisel ettepaneku täiendawalt wõtta käesolewasse seadusesse II osa, tähendasin, et Riigikohtu ringkondades loetakse seda seadust rutuliseks, sellepärast tunnen ennast õigustatud olewat isiklikult teha jällegi ettepaneku: käesolew seadus wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata, sellepärast et seadus on kiire iseloomuga ja waevalt teeb redaktsiooni komisjon selles muudatusi.

Juhataja **A. Jürman**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud, seega on seadus wastu wõetud ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

5. Järgmise koosoleku aja ja päewakorra kindlaksmääramine.

lugemisel wastu wõeti, on kiire iseloomuga. Tema näeb ette mootorite muresemist kalaasjanduse tarbeks ja osalt on juba hooaeg, õieti öeldud, kaotatud. Sellepärast oleks väga soowitaw, kui täna see seadus kolmandal lugemisel lõpuliikult wastu wõetaks. Seda arwesse wõttes teen ettepaneku, pärast seda koosolekut pidada 15 minuti järele järgmine koosolek, päewakorda wõttes

E. Weberman (rhwsw.): Riigikassa kaubakrediitliku wastutuse seadus, mis praegu II

„riigikassa kaubakrediitliku wastutuse seadus“ kolmandal lugemisel.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Weberman'i poolt on ettepanek tehtud pärast seda koosolekut weel kolmas koosolek määrata. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 28 häält, wastu — 8 häält, seega on otsustatud weerandtunni pärast kolmas koosolek kokku kutsuda päewakorraga — riigikassa kaubakrediitliku wastutuse seadus — III lugemisel.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 9.30 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **A. Jürman**.

Abisekretäär **J. Piiskar**.